

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

mint felülvizsgálati bíróság

Mfv.I.10.353/2007/5.szám

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Kiss Éva ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű, III. rendű, IV. rendű, V. rendű, VI. rendű, VII. rendű perújító felpereseknek a dr. Kovács Zoltán ügyvéd által képviselt perújított alperes ellen pótszabadság kiadása iránt a Miskolci Munkaügyi Bíróságnál 5.M.701/2005. szám alatt megindított és másodfokon a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 1.Mf.21.776/2006/3. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen a perújított alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

v é g z é s t :

A Legfelsőbb Bíróság a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 1.Mf.21.776/2006/3. számú ítéletét - a Miskolci Munkaügyi Bíróság 5.M.701/2005/14. számú ítéletére kiterjedően - hatályon kívül helyezi, és a munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felperesek felülvizsgálati eljárási költségét egyenként 10.000 /tízezer/ forintban, az alperesét 70.000 /hetvenezer/ forintban állapítja meg.

I n d o k o l á s :

A jelen perben perújító felperesek keresete a Kjt. 57. § (6) bekezdésében szabályozott évi 10 munkanap pótszabadság kiadására irányult arra hivatkozással, hogy aneszteziológiai szakasszisztens munkakörükben történt munkavégzésük során kettős egészségi ártalomnak vannak kitéve, amelyből az egyik sugárártalom.

Az alapperben a többször megismételt eljárásban hozott 2.M.4/2000/9. számú ítéletével a Miskolci Munkaügyi Bíróság a kereseteket elutasította, mivel álláspontja szerint a felperesek elsősorban biológiai, és kisebb mértékben kémiai (altatógázok) kóroki tényezők kockázatának lehetnek kitéve, a kis dózisu sugárterhelést azonban nem lehet sugárártalomnak tekinteni, ezért a

kettős ártalom nem áll fenn. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 4.Mf.22.102/2000/2. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A hivatkozott jogerős ítélet ellen a felperesek perújítási kérelemmel éltek és 2003-tól kérték a pótszabadság megállapítását arra hivatkozva, hogy a szakhatóságnak minősülő Országos Tisztifőorvosi Hivatal országos tisztifőorvosa szakmai állásfoglalást adott ki a felperesek munkakörében fennálló kettős egészségügyi ártalomról. A Miskolci Munkaügyi Bíróság 7.M.1518/2004/5. számú végzésével a perújítási kérelmet, mint érdemi tárgyalásra alkalmatlant elutasította, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 1.Mpkf.20.487/2005/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta, a perújítást megengedte.

Az előbbiek alapján a perújítási ügyben eljáró Miskolci Munkaügyi Bíróság 5.M.701/2005/14. számú ítéletével a korábbi 2.M.4/2000/9. számú ítéletét hatályában fenntartotta.

Az elsőfokú bíróság a perújítási kérelem alapját képező országos tisztifőorvos véleményét nem tekintette szakhatósági álláspontnak, továbbá megállapította, hogy a bíróság megkeresésére adott további részletes véleményét kellően nem támasztotta alá, így az nem volt alkalmas a kettős egészségi ártalomnak kitett munkakörben történő munkavégzés bizonyítására. Elutasító álláspontja alátámasztásul hivatkozott még az Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-Egészségügyi Intézet helyszíni felmérésen alapuló szakvéleményére, mivel ez semmilyen hiányosságot nem állapított meg, amely a védőfelszerelés hiányára, a felperesek munkahelyét képező műtőkben használt röntgenberendezések által okozott expozíció tényleges megtörténtére vonatkozna. Emellett utalt az Országos Intézet szakvéleményére is, amely kifejtette, hogy a munkahelyi sugárvédelem jelenlegi szintjén bármely sugaras foglalkozási körben a sugaras kockázat szintje nem haladja meg a biztonságosnak tartott foglalkozások munkahelyi kockázatának normális szintjét. A munkaügyi bíróság kiemelte még az egészségügyi kockázat és az ártalom közötti jogszabályi különbségtételt, azzal, hogy álláspontja szerint az egészségi ártalom nem jelenti egyben a jelentős egészségkárosodást, mindazonáltal a perben a felperesek semmilyen károsodás bekövetkezését nem bizonyították.

A felperesek fellebbezése alapján eljáró Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 1.Mf.21.766/2006/3. számú ítéletével a munkaügyi bíróság ítéletét a per főtárgya tekintetében megváltoztatta, a Miskolci Munkaügyi Bíróság 2.M.4/2000/9. számú, valamint a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 4.Mf.22.102/2000/2. számú ítéleteit hatályon kívül helyezte, és kötelezte az alperest, hogy a felperesek részére személyenként 2003-2006. közötti időre 40 nap pótszabadságot adjon ki 2007. december 31-éig. Megállapította

továbbá, hogy a felpereseket jelenlegi munkakörükben történő foglalkoztatásuk esetén évi 10 nap pótszabadság illeti 2007. január 1-jétől kezdődően. Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A másodfokú bíróság egyetértett azzal, hogy a tisztifőorvos véleménye szakvéleménynek nem tekinthető, azonban megítélése szerint, miután az ÁNTSZ tisztiorvosaként jogosult az egészségügyi tevékenységek engedélyezésére és a szolgáltatók ellenőrzésére, véleménye a bizonyítékok sorában értékelendő. Ezen vélemény alapján ezért a munkaügyi bíróság megalapozottan rendelte ki az Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-Egészségügyi Intézetet, amely összefoglalóan megállapította, hogy a műtőkben foglalkoztatott felperesek sugárártalom kockázatának kitett szakasszisztensként kettős egészségi ártalom hatásának vannak kitéve. Megjegyezte, hogy a perben nem volt megállapítható, miszerint a felperesek egészségi ártalmat szenvedtek volna, álláspontja szerint azonban a Kjt. 57. § (6) bekezdése szerinti pótszabadságnak nem feltétele az egészségi ártalom tényleges elszenvedése.

Az alperes a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és a felperesek keresetét elutasító határozat hozatala iránt felülvizsgálati kérelemmel élt, mivel álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Kjt. 57. § (6) bekezdését, a Pp. 260. § (1) bekezdését és a 206. § (1) bekezdését. Érvelése szerint a perújítási kérelem megengedése jogszabálysértő volt, a tisztifőorvos véleménye a Legfelsőbb Bíróság által a BH 1998.453. szám alatt közzétett eseti döntésében az egészségi ártalom és a kockázat megkülönböztetéséről kifejtettek vitatásával elsősorban jogi érvelést tartalmazott, így új bizonyítéknak nem minősülhet. Ez a vélemény továbbá sem tudományos, sem kutatási eredményekkel nem volt alátámasztva. Az alperes szerint a másodfokú bíróság az Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-Egészségügyi Intézet összefoglaló véleményére hivatkozva hozta meg döntését, holott ez a vélemény utalt a sugárártalom megítélése szempontjából szakmai kompetenciával bíró Intézet szakvéleményére, amely egyértelmű abban, miszerint sugárártalomról nem, legfeljebb egészségkárosító kockázatról lehet szó a sugárforrással dolgozók körében. Az alperes másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte.

A felperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult. Az ellenkérelem részletezte a munkakörükben őket ért különböző ártalmakat, fertőzőési veszélyeket, a védőfelszerelések nem megfelelő voltát. Utaltak az egészségi ártalom és kockázat elhatárolása problematikájára arra is tekintettel, hogy egyébként a Kjt. 72. § (1) bekezdése alapján egészségre ártalmas munka címén illetménypótlékra jogosultak.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Az alperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.

Az alperes elsődlegesen azt sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok a perújítási kérelmet érdemben tárgyalták. Álláspontja szerint a perújítási kérelmet, mint érdemi tárgyalásra alkalmatlant el kellett volna utasítani, mivel az abban hivatkozott tisztiorvosi vélemény nem adott alapot a perújításra.

Amennyiben a bíróság a perújítási kérelem alapján bizonyítási eljárást folytatott, a pert érdemben kell elbírálnia, és nem hozható az eljárás megengedhetősége vonatkozásában határozat [Pp. 260. § (1) bekezdés a) pont; BH 1992.361.]. A felülvizsgálati eljárásban ezért az érdemi tárgyalásra alkalmatlanság már nem volt vizsgálható.

Az alperes egészségügyi intézmény, az alkalmazottait illető juttatásokról a Kjt. rendelkezik [Kjt. 1. § (1) bekezdés]. Az egészségügyben működő intézményeknél foglalkoztatott közalkalmazottak a munkájuk jellegénél fogva különböző kockázati (kóroki) tényezőkkel kerülhetnek kapcsolatba, amivel összefüggésben a Kjt. két juttatásról rendelkezik: ezek a Kjt. 57. § (6) bekezdésében szereplő pótszabadság és a 72. §-ában szabályozott illetménypótlék.

A pernek tárgyát képezte a két juttatás feltételeinek összevetése és a Legfelsőbb Bíróság BH 1998.435. számú eseti döntése, amelyre mind az alap, mind a perújítási eljárásban a felek mellett a szakvéleményeket adó különböző szakmai intézmények is hivatkoztak. Az elsőfokú ítélet indokolásából kitűnően a bíróság ezen eseti döntésre alapozta a határozatát, és a másodfokú bíróság is utalt - bár konkrét jogszabályi hivatkozás nélkül - a Kjt. 72. § (1) bekezdésben megfogalmazott egészségkárosító kockázatra az 57. § (6) bekezdése szerinti egészségi ártalomnak kitett munkakör értelmezése körében.

A módosított keresetek szerint a 2003-tól igényelt pótszabadságra vonatkozó feltételeket a Kjt. 57. § (6) bekezdése a törvény 1992. július 1-ei hatálybalépése óta azonosan, változtatás nélkül tartalmazza. Eszerint a sugárártalomnak kitett munkahelyen eltöltött napi munkaidőtől függetlenül 10 munkanap pótszabadság illeti meg azt a közalkalmazottat, akit rendszeresen kettős egészségi ártalomnak kitett munkakörben foglalkoztatnak, feltéve, hogy az egyik egészségi ártalom sugárártalom.

A Kjt. 72. § (1) bekezdésében szabályozott illetménypótlékra jogosultság feltétele 1992. július 1-jétől 1996. április 27-éig a

pótszabadságra jogosultság feltételeivel azonosan volt szabályozva, vagyis az illetménypótlékre jogosultság feltétele a közalkalmazott munkaideje nagyobb részében egészségi ártalomnak kitett munkakörben történő munkavégzése volt. A Kjt. 72. §-át módosító 1996. évi XXVIII. törvény 28. §-ához fűzött miniszteri indokolás a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (Mvt.) 1994. január 1-jén hatálybalépett új szabályaira hivatkozott. Az Mvt. 2. § (2) bekezdése és a 18. § (2) bekezdése értelmében a munkáltató kötelezettsége - egyebek között munkaszervezéssel, védőeszközökkel, műszaki megoldásokkal - az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzés körülményeinek megteremtése és fenntartása, és ezen lényeges kötelezettség teljesítése helyett a munkáltató pénzbeli, vagy egyéb megváltást nem adhat. A Kjt. 72. § (1) bekezdésében ehhez képest került megfogalmazásra a munkavédelmi szabályokkal összhangban álló feltételként az egészségkárosító kockázat.

A Kjt. 72. § (1) bekezdése előbbiek szerinti 1996-ban történt módosításához kapcsolódott a Legfelsőbb Bíróság BH 1998.435. számú eseti döntése, amely így a jelenlegi jogszabályok tekintetében már nem értelmezhető. Ehelyett a Kjt. 72. § (1) bekezdésében és az 57. § (6) bekezdésében szabályozott juttatások feltételei értelmezését illetően az azonos alapok és célok alapján a munkavédelmi követelményeknek megfelelő fogalom-tartalom vehető figyelembe. Valamely anyagi jogszabály ugyanis nem választható el az aktuálisan korszerű, és más anyagi jogszabályokkal összhangban álló speciális szakmai tartalomtól, amelyet az értelmezésnek tükröznie kell.

A kifejtettekhez képest a felperesek által igényelt pótszabadságra jogosultság tekintetében a munkabiztonsági követelményeknek megfelelő szakmai tartalmú értelmezés a kettős egészségkárosító kockázat vizsgálatát jelenti azzal, hogy ezek közül az egyik a sugárhatással kapcsolatos kockázat. A perben eszerint azt kellett vizsgálni, hogy a felpereseket rendszerint ilyen kettős kockázatnak kitett munkakörben foglalkoztatják-e. Ennek eldöntése foglalkozás-egészségügyi szakkérdés.

A munkaügyi bíróság által kirendelt Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-Egészségügyi Intézet az előbbi értelmezésnek megfelelő, a felperesek munkavégzésével összefüggő egészségkárosító kockázati tényezők közül a biológiai, a kémiai és a fizikai tényezőket vizsgálta, ez utóbbi körében mellékelte a szakintézet szakvéleményét.

A másodfokú bíróság a felperesek aneszteziológiai szakasszisztensi munkakörében felmerülő kóroki tényezők közül csak a fizikai kockázati tényezőnek minősülő sugárhatással kapcsolatos kockázatot vizsgálta, a Kjt. 57. § (6) bekezdésében megkövetelt másik kockázattal, mint a pótszabadság további feltételével nem

foglalkozott, ezért ítélete megalapozatlan. Az elsőfokú bíróság a sugárbehatással kapcsolatos ártalom hiányára vonatkozó álláspontja miatt nem vizsgálta a másik kockázati tényezőt, annak meglétét, és esetleges hatását.

A foglalkozás-egészségügyi szakvélemény nem adott egyértelmű választ arra a szakkérdésre, hogy a kizárólag baleseti szituációkban, illetve a védőeszközök nem megfelelő használatakor valamely biológiai kóroki tényező miatt bekövetkező esetleges fertőzés az egészségkárosító kockázat fennállását megalapozza-e, illetve ilyen kockázat fennáll-e a felperesek átlagos munkavégzési körülményei között a műtőkben altatással kapcsolatos szakasszisztensi tevékenységük végzése során.

A kémiai kockázati tényezők tekintetében a 25/2000.(IX.30.) EüM-SzCsM együttes rendelet 3. § p) pontja szerinti egészségkárosító kockázatnak minősül, ha a munkahelyi légtérben lévő szennyező anyag koncentrációja meghaladja a határértéket. Az Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-Egészségügyi Intézet szakvéleménye szerint a felperesek munkavégzése során kémiai kockázati tényezőként az altatógázok hatása volt vizsgálható. Ebben a körben a helyszíni vizsgálat az elszívó kivezetésének szabálytalanságát rögzítette, a levegőszennyeződés mérése azonban nem történt meg, így az előbbi jogszabály szerinti kockázat nem állapítható meg.

A fizikai kockázati tényező vizsgálata körében a foglalkozás-egészségügyi szakvélemény az Intézet szakvéleményére hivatkozva határozottan rögzíti, hogy „azok, akik sugárforrással dolgoznak, egészségkárosító kockázatnak vannak kitéve”, a kutató intézet szakvéleménye erre vonatkozó 3. pontja azonban ezzel összefüggésben a „sugárártalom” korábbi bírói gyakorlatából indult ki, (amely a korábban kifejtettek szerint már nem alkalmazható). A véleménye 2. pontjában ugyanakkor az előbbi véleményével ellentétben azt fejt ki, hogy „a munkahelyi sugárvédelem jelenlegi szintjén, bármely sugaras foglalkozási körben, a sugaras kockázat szintje nem haladja meg a biztonságosnak tartott foglalkozások munkahelyi kockázatának normál szintjét”. Az alapperben adott 2000. május 17-én kelt szakvéleményében utalt viszont a kis dózisú összeadódó sugárterhelésre, de erre az utóbbi véleménye már nem tért ki.

A peres iratok az előbbiekből következően nem tartalmaznak aggálytalan, egyértelmű adatot és véleményt arra nézve, hogy a felperesek rendszeres munkaköre tekintetében a pótszabadságra jogosító kettős egészségkárosító kockázat - közülük az egyik a sugárbehatással kapcsolatos kockázat - fennáll-e. E tekintetben az új eljárásban a szakértői vélemények kiegészítése, szükség szerint felülvélemény beszerzése lehet indokolt a felekre háruló bizonyítási teher figyelembevételével (Pp. 164. § (1) bekezdés).

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. §-ának (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet - a munkaügyi bíróság ítéletére kiterjedően - hatályon kívül helyezte, és a munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

A Pp. 275. § (5) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság a felek felülvizsgálati eljárási költségét csupán megállapította, annak viselése felől az új határozatot hozó bíróság dönt.

Budapest, 2008. április 30.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. előadó bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő